

flettet og sammenknyttet med mangfoldige andre, bliver vanskeligt at see i det rette Lys. Naar jeg f. Ex. har opbaget noget Saadant som dette, at man, idet man taler om to Dele og om en Gevinst af To for den ene Deel, nemlig Sjælland, og ligeoverfor denne om et Tab af Fire for den anden Deel, nemlig Statskassen, ved at addere disse to Ting sammen faaer en Gevinst ud for Sjælland af To, saa har jeg troet, at det muligt kunde være, at man vilde lette sig Velysningen af denne Sag overordentligt meget ved at sige: Lad os engang abstrahere fra disse særlige Forhold, som omtaage os, som bringe os til at see paa Sagen med langt mindre Kølighed, og som bringe vore Videnskaber i Bevægelse. Lad os gjøre denne Sag meget simpel; lad os see og alene see paa, hvad en Gevinst af To og et Tab af Fire ganste i Almindelighed bliver til, og lad os aldeles ikke bryde os om, hvem der har Gevinsten, og hvem der har Tabet. Lad os altsaa et Dieblif tage Sagen ganste abstract og kun spørge, saaledes som antydet. Jeg er da overbeviist om, at man meget nærmere og lettere vil komme til at erkjende, at ganste vist er Resultatet i det Hele To, men med et Minus foran, altsaa et Tab og ikke en Gevinst af To. Der er mangfoldige Tilfælde, hvor just det at abstrahere saaledes er i og for sig overmaade godt. Bag- efter gjør man saa Anvendelserne. Jeg gjorde nu ikke nogen Anvendelse af min Abstraction for- leden, men det var, fordi jeg meente, at den Anvendelse, som der var at gjøre af den, vilde ligge meget let for Andre, og at jeg altsaa, naar jeg blot havde givet hiint Bidrag, turde ansee det, som jeg var forpligtet til at gjøre, for at være opfyldt. Hvis man vilde gaae nærmere ind paa det, som jeg havde udviklet, troede jeg ikke, at det vilde komme til at mangle sin umiddelbare Application.

Der er nu imidlertid et Punkt, hvori der er fremkommet en væsentlig Misforstaelse, og jeg har maaffee selv nogen Skyld deri, idet jeg ikke strax skarpt og præcist nok har frem- hævet, hvad der dog aabenbart var min Tanke,

og hvad der ogsaa ved Gjennemlæsningen af mit Foredrag tydeligt nok vil fremgaae at være Tanken i det. Denne Misforstaelse er jeg først lidt efter lidt bleven opmærksom paa, og den er tilstede, tør jeg sige, hos ikke Faa. De saa meget omtalte Benævnelser „directe“ og „indirecte“ tages i høist forskjellig Betydning fra de forskjellige Medlemmers Side, og undertiden tillægger man min Benyttelse af Udtrykkene „directe“ og „indirecte“ en Betydning, som staaer i den bestemteste Modstrid til min An- stuelse, og til hvad jeg har villet sige. Naar en Jernbane anlægges, har jeg nemlig meent, at det Directe, som man vandt ved Jernbanen, fremfor Alt var den Gevinst, der fremkom for dem, som benyttede Jernbanen, idet de nu fik den Transport, som de vilde have udført, og som det af en eller anden Grund var i deres Interesse at faae udført, besørget for en ringere Priis end hidtil. Det var dette, som jeg abstraherede i Studeregnet, idet jeg sagde: „Naar de 100,000 Stude befordres paa Jern- bane for 5 Rd. hver, medens Tabet ved Stu- denes Transport før var 10 Rd., saa er den directe Gevinst og det directe Udbytte 5 Rd. for hver, og saa er der altsaa en aarlig sam- let Nationalgevinst af 500,000 Rd. eller ½ Million. Dette kaldte jeg altsaa det directe Udbytte af Jernbanen. Ganste vist er der nu ved Siden af dette ogsaa noget Andet, som man kan kalde det directe Udbytte; men det kommer paa en anden Haand; det kommer paa deres Haand, der eie Jernbanen, der drive den, og som derved gennem faae Renter af deres Penge. Denne sidste Gevinst er imid- lertid ifølge Sagens Natur altid langt mindre, og den maa, selv ved de bedste Jernbaner, ikke komme i Betragtning som parallel eller side- ordnet med den anden. Dette ligger simpelt- hen deri, at, hvor der er Frihed i Udviklingen, der vil Redskabet for hiin første Gevinst — her Jernbanen — altid blive tilbudt for en rimelig Priis. De, der tilbyde at tilveiebringe Banen, ville nemlig være fornøiede med at faae det almindelige Udbytte af den, som efter